

Malá procházka s Rossolimem

1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5

Tři tahy, jeden střelec na b5 – a překvapivě mnoho šachové historie, sporů i změněných názorů.

Rossolimův systém dnes patří k nejhranějším i nejdůležitějším odpovědím bílého po 2...Jc6 v sicilské obraně. Přitom ještě před několika desetiletími býval v sovětské literatuře odsouván někam na okraj teorie – a některé jeho typické myšlenky dokonce budily téměř pohoršení. Nu, časy se mění. A spolu s nimi i to, co pokládáme za „pozičně správné“.

1. Kdo byl Rossolimo – a kdo vlastně vymyslel 3.Sb5?

Nicolas Rossolimo (1910–1975) byl jednou z nejbarvitějších postav šachového světa. Narodil se v Kyjevě, jeho otec byl řeckého původu, šachově vyrostl v Paříži a později se usadil v New Yorku. Roku 1948 se stal mistrem Francie, v roce 1953 získal titul velmistra a roku 1955 vyhrál otevřený přebor USA. Vedle šachů se živil všelijak – mimo jiné jako taxikář – a v Greenwich Village provozoval vlastní šachové studio.

Bylo by ovšem nepřesné napsat, že Rossolimo tah 3.Sb5 „vynalezl“. V databázích najdeme podobné pokusy už v 19. století; moderněji s myšlenkou pracoval například Winawer a později Nimcovič. Sám ve svých databázích nazývá systém Nežmetdinovův-Rossolimův. Rossolimo však systém používal soustavně, dodal mu obsah a v poválečných letech z něj učinil respektovanou zbraň. Právě proto se k tahu 1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 přilepilo jeho jméno.

To je ostatně v historii zahájení běžné: jméno často nezíská ten, kdo něco zahrál jako úplně první, ale ten, kdo myšlenku dal tvář, opakovaně ji hájil a přesvědčil ostatní, že nejde o náhodný výstřelek.

2. „Střelce přece nemůžeš jen tak odevzdat!“

A nyní přichází část příběhu, která se trenérům musí líbit. Moldavský teoretik a trenér **Vjačeslav Andrejevič Čebaněnko** učil své svěřence, že po 3...g6, 3...e6 – a v řadě pozic i po 3...d6 – se bílý

vůbec nemusí ostýchat okamžitého Sxc6. Nevypovokovaně! Dobrovolně! Bílý odevzdá střelce za jezdce, připustí protivníkovi dvojici střelců a ještě může ztratit tempo.

Dnes v tom vidíme hluboký poziční plán. Bílý naruší pěšcovou strukturu, vytvoří terče útoku a snaží se je zafixovat. Čebaněnko navíc vypracoval celé schéma, jak proti zdvojeným pěšcům hrát. Jenže v 80. letech působila tato myšlenka na mnohé autority skoro kacířsky. Nu, jděte s červeným hadrem na býka...

Viorel Bologan vzpomíná, že se roku 1986 jeho kamarád a Čebaněnkův svěřenec Michail „Miša“ Oratovskij vrátil ze soustředění školy Botvinnika a Kasparova. Předvedl tam právě variantu s časným 4.Sxc6 – a Garri Kasparov jej za tento tah ostře kritizoval. Proč dobrovolně odevzdávat střelce? Kasparov měl od mládí ke střelcům téměř posvátnou úctu a podobně odmítavý názor tehdy zastával i Jevgenij Svěšnikov.

Malá historická přesnost: Bologanova vzpomínka výslovně dokládá Kasparovovu kritiku. Odehrávala se ve škole Botvinnika a Kasparova, ale Botvinnikovu osobní reakci tato konkrétní historka nedokládá.

A pointa? Kasparov po letech sám přiznal, že svůj názor přehodnotil. Na počátku 90. let při práci se Sergejem Makaryčevem začal 4.Sxc6 seriózně analyzovat – a nakonec jej sám zařadil do praxe. Není to omluva v doslovném slova smyslu. Je to však možná ještě přesvědčivější šachové zadostiučinění: někdejší kritik začne hrát právě to, co předtím odmítal.

Čebaněnko tedy nebyl jen originální. V tomto případě (a zřejmě nejen v tomto) **byl** především **napřed!**

3. Ve skutečnosti existují dva „Rossolimové“

Knihy obvykle dělí Rossolimův systém podle třetího tahu černého: 3...g6, 3...e6, 3...d6, 3...e5, 3...Jf6 a další. To je samozřejmě správné. Z pohledu bílého – a podle mého i z pohledu výuky – je však možná ještě důležitější jiné dělení. **Rossolimo se totiž štěpí na dva základní světy podle osudu bělopolného střelce.**

A) Rané Sxc6 – Čebaněnkova cesta

Bílý střelce na c6 vymění co nejdříve. Smyslem není „zbavit se dobrého střelce“, nýbrž vynutit strukturální ústupek. Po **bx c6** vznikají zdvojení pěšci, které sice kontrolují důležitá pole, ale jejich pohyblivost bývá omezená; po **dx c6** zase černý ztrácí část své pěšcové převahy v centru. Bílý se pak snaží slabiny zafixovat, ohraničit dvojici střelců a postavit své figury tak, aby se dlouhodobé plusy černého nikdy nerozběhly naplno.

Právě tuto větev rozpracoval Čebaněnko do podoby celého systému. Bologan ji později popularizoval v knihách a videích – a dnešní velmistrovská praxe mu dala za pravdu v míře, kterou by si kritikové z poloviny 80. let asi nepředstavovali.

B) Střelec zůstává – Svěšnikovova cesta

Druhá koncepce vychází z opačné myšlenky: střelce neodevzdávat, pokud k tomu není konkrétní důvod (například zisk tempa po a6) či není výměna vynucená. Bílý rohuje, připravuje c3, následně d4 a snaží se vystavět pěšcový střed za příznivějších okolností než v otevřené sicilské.

A zde se dostáváme k půvabnému paradoxu **Jevgenije Ellinoviče Svěšnikova**. Ten byl velkým zastáncem samotného tahu 3.Sb5 a podle svého „systému nejlepších tahů“ jej po **1.e4 c5 2.Jf3 Jc6** považoval dokonce za nejlepší pokračování bílého. Zároveň však dlouho odmítal dobrovolné 4.Sxc6

po 3...g6 a za správnější pokládal právě výstavbu s 0-0, c3 a d4. Jinými slovy: **Svěšnikov byl rossolimovec – jen úplně jiného druhu než Čebaněnko.**

Jeden příklad za všechny: 1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 g6 4.0-0 Sg7 5.c3 Jf6 6.Ve1

4. Proč Rossolimo vyrostl?

První důvod je zřejmý: bílý se vyhne obrovskému množství dlouhých, konkrétních variant otevřené sicilské. To ovšem samozřejmě neznamená, že by Rossolimo „postrádal teorii“. Jen se mění těžiště. Méně memorování variant, více porozumění strukturám, výměnám, vhodnému okamžiku pro c3 a d4, práci proti zdvojeným pěscům či naopak využití dvojice střelců. A dynamika? Té má bílý také dostatek!

Další příklad tzv. Lutikovova gambitu: 1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 g6 4.0-0 Sg7 5.c3 Jf6 6.d4!?

Druhý důvod souvisí přímo s vývojem repertoárů černého. V novodobé renesanci Rossolima hrála velkou roli snaha obejít čeljabinskou neboli Svěšnikovovu variantu. A stejným třetím tahem se bílý vyhne také Kalašnikovovi a urychlenému drakovi, pokud by k nim černý chtěl přejít po 3.d4. Bílý tedy po 2...Jc6 může jedním rozhodnutím odříznout hned několik mohutných teoretických stromů.

Historicky je ovšem třeba pořadí nepřevrátit: Rossolimo je mnohem starší než čeljabinská varianta či Kalašnikov. Nejde tedy o důvod jeho vzniku, nýbrž o jeden z hlavních motorů jeho moderní popularity.

Symbolické potvrzení přišlo i na úplném vrcholu: v zápase o titul mistra světa **Carlsen vs. Caruana** 2018 se 3.Sb5 objevilo opakovaně. Tah, který kdysi žil na okraji teorie, se přestěhoval přímo do jejího centra.

Mimochodem, v klasické části zápasu o titul mistra světa proti Carlsenovi roku 2018 volil Caruana třikrát Rossolima a třikrát 3.d4. Všech šest partií skončilo remízou. Když pak ve druhé partii tie-breaku sáhl po 3.d4 počtvrté, prohrál! Co kdyby byl zůstal věrný Rossolimovi? Nu, ale tady už vstupujeme do alternativní reality... a obrázek dalšího motýla do článku již vkládat nebudu. ☺

5. A co říkají čísla?

Pokud v rozsáhlé databázi omezíme výběr pouze na partie, v nichž měli oba hráči rating alespoň 2200, vycházejí následující údaje:

Období	Filtr	Častější 3. tah bílého
posledních 20 let (2006–2026)	oba hráči 2200+	3.d4 – ještě těsně
posledních 10 let (2016–2026)	oba hráči 2200+	3.Sb5 – Rossolimo už vede

Zdroj statistiky: ChessTempo Game Database, vlastní odečet 13. 10. 2026; porovnávána pouze četnost tahů, nikoli výsledková úspěšnost.

To už není obraz „vedlejší antisicilské“. Za poslední dekádu se na úrovni 2200+ Rossolimo v přímém souboji po 1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 dostalo před tradiční 3.d4. A právě to je možná nejstručnější odpověď na otázku, zda měli Čebaněnko, Bologan a další propagátoři systému dobrý nos.

6. Malé résumé

Rossolimo je pěkným příkladem toho, jak se šachové pravdy mění. Nejprve „podezřelý“ útok od hlavních variant. Potom spor, zda se smí dobrovolně odevzdat střelec za jezdce. Pak přišlo přehodnocení – a nakonec statistika nejvyšší praxe.

Svěšnikov měl podle všeho pravdu, když vyzdvihoval samotné 3.Sb5. Čebaněnko měl pravdu, když ukazoval, že ani rané Sxc6 nemusí být pozičním hříchem. A Kasparov ukázal něco možná ještě cennějšího: **I supervelmistr si může dovolit změnit názor, když ho šachovnice přesvědčí.**

Nu, a někdy historie zahájení vypadá skoro jako dobrá trenérská anekdota: žák zahraje „nesprávný“ tah, dostane vynadáno – a o pár let později jej hrají mistři světa. ☺

Prameny a poznámky

- [Victor Bologan: The Rossolimo for Club Players \(New In Chess, 2022\) – úvodní kapitola, Čebaněnko, Oratovskij, Kasparov a historie systému.](#)
- [Garry Kasparov: The Opening Revolution of the 1970s / Kasparov on Modern Chess, Part One – pasáž „The Chebanenko Line“, citovaná a potvrzená v Bologanově výkladu.](#)

- [Edward Winter: Nicolas Rossolimo – historické poznámky k původu a pojmenování systému 3.Sb5.](#)
- [Chess.com: Evgeny Sveshnikov, 1950–2021 – Svěšnikovovy principy zahájení a jeho vysoké hodnocení tahu 3.Sb5.](#)
- [ChessTempo Game Database – zdroj frekvenční statistiky s filtrem oba hráči 2200+.](#)